

ISSN 0027-8084
УДК 808.61/.62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

НАШ ЈЕЗИК

XXXIX/1-4

БЕОГРАД
2008

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

др Даринка ГОРТАН-ПРЕМК, мр Владо ЂУКАНОВИЋ,
др Драгана МРШЕВИЋ-РАДОВИЋ, др Мирослав НИКОЛИЋ, др Асим ПЕЦО,
др Љубомир ПОПОВИЋ, др Милица РАДОВИЋ-ТЕШИЋ, др Стана РИСТИЋ,
др Живојин СТАНОЈЧИЋ, др Срето ТАНАСИЋ, др Драго ЂУПИЋ,
др Егон ФЕКЕТЕ

Секретар:
Марина Спасојевић

Уредник:
др СРЕТО ТАНАСИЋ

Рецензенти:
др Мирослав Николић, др Стана Ристић,
др Срето Танасић, др Драго Ђупић

Према мишљењу Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије
бр. 413-00-1715/2001-01 ова публикација је од посебног интереса за науку.

НАШ ЈЕЗИК, часопис за српски књижевни језик, покренуло је 1932. године Лингвистичко друштво у Београду, на челу са Александром Белићем, који је уредио седам књига предратне серије, као и девет књига и први двоброј десете књиге у новој, послератној серији часописа. Од књ. X/3–4 до XXI/1–2 уредник часописа био је Михаило Стевановић, а у периоду од 1975. до 1996. г. (књ. XXI/3–XXX) Митар Пешикан. Часопис је од XXXI до XXXVI књ. уређивао Мирослав Николић. – *Наш језик* излази у четири годишње свеске, које чине једну књигу. Издаје га и прима рукописе Институт за српски језик САНУ, Ђуре Јакшића 9. Рукописи се не враћају. Претплату у износу од 300 динара за књигу уплатити на жиро рачун Института бр. 40806–603–4–864.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81

НАШ језик / уредник Срето Танасић. – Год. 1, бр. 1 (1932/1933) – год. 8, бр. 1 (1941); Н. С. Књ. 1 (1949/1950)–. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 1932/1933– (Београд : Чигоја штампа). – 22 cm

Тромесечно

ISSN 0027–8084 = Наш језик

COBISS.SR-ID 615951

РУЖИЦА БАЈИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

О ПРОБЛЕМИМА ПРЕВОЂЕЊА НЕКИХ ЛЕКСИЧКИХ ЈЕДИНИЦА ИЗ ОБЛАСТИ ПРАВОСЛАВНЕ ДУХОВНОСТИ СА РУСКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

У раду се разматрају неки проблеми усменог превођења лексике из области православне духовности са руског на српски језик забележени током поклоничког путовања групе Срба по православним светињама Украјине.

Кључне речи: превођење, проблеми превођења, лексика из области православне духовности, поклоничко путовање, руски језик, српски језик.

0. У теорији превођења постоје три развојна правца проучавања. У једном од њих гледа се на превођење као на процес и оно се изучава као истовремено лингвистички, психолингвистички и културни феномен. У другом се посматра резултат превођења, тј. степен корелације преведеног (изговореног или написаног) текста у језику-циљу са истим тим текстом у језику-изворнику. Трећи развојни правац сачињавају настојања оних истраживача који на превођење гледају и као на процес и као на резултат (опширније в. Буркханов 2003: 35). Проблеми превођења могу се јавити и приликом процеса и у резултату ове сложене активности.

0.1. Разлика између преношења информације из једног језика у други писменим, с једне, и усменим путем, с друге стране, условљава и различите проблеме карактеристичне за једну, односно другу врсту превођења. Неки проблеми различити су и код две различите врсте усменог превођења – консекутивног и симултаног. Консекутивно превођење подразумева присуство и говорника и слушаоца, а код оба ова типа усменог превођења сам преводилац дужан је да пренесе поруку с једног језика на други брзином од приближно 150 речи у минути, што је око тридесет пута брже него у случају писменог превођења (Писарска 1989: 5). За преводиоца усмених текстова не постоји припремна фаза нити је могуће коришћење лексикографских и других помагала. Истина, у случају консекутивног превођења, он често јесте у могућности да замоли говорника да понови изговорено како би боље схватио и имао више времена и могућности да прецизније пренесе информацију. Иако у том случају ризикује да буде окарактерисан као лош преводилац, боље је да користи ову могућност него да изговорено не преведе или преведе неадекватно.

0.2. Нека питања у вези са лексиком из области православне духовности у руском и српском језику обрађена су са лингвокултуролошког станови-

шта у радовима К. Кончаревић (в. Кончаревић 2006а и Кончаревић 2006б). Овде су анализирани и разне врсте неправилности у дефинисању ових лексема у двојезичким речницима и предложене идеје за њихово решавање (Кончаревић 2006б: 190–193). Ови радови отворили су једну нову област у српској лексикологији и лексикографији и ми овим истраживањем настојимо да допринесемо њеном развоју.

1.1. Корпус за наше истраживање узет је са видео снимака поклонишког путовања групе Срба по православним светињама Украјине, јула 2007. године (9 видео дискова под заједничким називом *Паломничесџво¹ њо свеиџњама Украјине, јула 2007*). Поклонишко путовање, иако подврста екскурзије, подразумева поклоњење светим местима, има карактер мисионарског служења и може се назвати и школом изучавања православља (опширније в. Проскурина 2006). Превођење на оваквом путовању је усмено, оно, дакле, коме се у истраживањима поклања много мање пажње него писменом, између осталог и због тога што то захтева већи напор и техничку опрему за сакупљање корпуса. Можемо га сврстати у консекутивно, но – за разлику од већине осталих ситуација у којима се примењује консекутивно превођење – највећим делом је једносмерно (у нашем случају са руског језика – J_1 на српски језик – J_2) (опширније о врстама и особинама усменог превођења в. Буркханов 2003: 122–126).

1.2. Проблеми који се могу јавити током овакве врсте превођења када се оно посматра као процес могу бити у вези са:

- ситуационим контекстом и учесницима у комуникацији (превођење у превозном средству, на путу према некој светињи, уз употребу микрофона и веће могућности за комуникацију између говорника J_1 , најчешће водича групе, и преводиоца; превођење у храму и на другим местима током обиласка манастирског комплекса; степен образовања и познавања материје говорника J_1 , његово искуство, спремност за сарадњу и сл.; састав групе, на првом месту степен уцрковљености оних којима се преноси порука на J_2 и др.);
- особинама самог преводиоца (почевши од доброг чула слуха, преко степена познавања оба језика, а нарочито културе J_1 и терминологије која преовладава и у J_1 и у J_2 , све до (не)постојања искуства у раду на поклонишким путовањима и др.).

1.3. Проблеми превођења као резултата тичу се, као што смо рекли, степена адекватности информације у J_2 са истом информацијом у J_1 , тј. квалитета самог произнесеног превода. Јединица превода која је у фокусу нашег интересовања јесте лексема J_1 и њена интерпретација у J_2 .

2. Иако се, с једне стране, ради о типолошки сродним, словенским језицима, а народи који се њима служе, с друге стране, исповедају исту, православну веру, анализа проблема превођења лексике из нашег корпуса показује извесне како културне тако и лингвистичке разлике.

2.1. У савременој лингвистици на процес превођења гледа се као на преношење значења из једне културне средине у другу. Нашавши се, иако у блискосродној, православној, но ипак у другачијој културној средини, прево-

¹ Примећујемо да у називу на српском језику стоји русизам уместо српског *поклонишко путовање* или, евентуално, *хаџилук*.

дилац се у нашем случају суочио са извесним лексемама које је на овај или онај начин било тешко превести.

2.1.1. У материјалу постоје лексеме за чије превођење је употребљена дескрипција, описни превод, често и опширно описивање радње, особине, активности и др., будући да исте или не постоје у култури и J_2 (односно денотативне нееквивалентности, в. Кончаревић 2006а: 124 и Кончаревић 2006б: 186) или постоје, али нису широко познате нити лексикализоване (денотативна еквивалентност уз неједнако језичко означавање, в. Кончаревић 2006а: 124 и Кончаревић 2006б: 187). Тако, на пример, приликом превођења лексеме *месночтимый* преводилац није употребио калк *меснойпоштовани* или *обласнойпоштовани*, јер он не би био довољно разумљив групи српских поклоника. У Српској православној цркви (у даљем тексту СПЦ) такође постоје светитељи који се *месно поштовују* (управо оваква конструкција и користи се у српском језику, в. Плећевић 2007: 125–136 и 248–250; курзив наш), али то није познато просечном говорнику српског језика, па чак ни верујућем, нарочито не и чињеница да ови светитељи нису уопште канонизовани. Преводилац је, дакле, био принуђен да са говорником J_1 , пошлаоцем поруке (обично су то били они који у неком манастиру имају послушање да показују манастирске светиње групама поклоника) разјасни да ли је светитељ за кога је употребио овај епитет већ канонизован, али само на епархијском нивоу (не и архијерејском сабору) и нарочито поштован у тој географској области (што данас и јесте, мада није увек и било, значење речи у руском језику, в. Тертышников 1999), или он још није канонизован, али се већ прославља у тој области. Пошто је одговор био да још није канонизован али да се дешавају чуда крај његовог гроба и већ прикупљају документа за канонизацију – и преводилац и реципијенти преведене поруке остали су у уверењу да *месночтимый* може да буде и онај ко још увек није прибројан лику светих, но већ се прославља у народу. Тако је превод синтагме *месночтимый святой* гласно *свѣтѣишѣл нарочѣиѣ поштован у овој области, али још неканонизован*. Ради се, дакле, о проблему погрешног схватања значења речи и њеној непрецизној употреби од стране самог говорника J_1 . Такође, ради се и о проблемима полисемије придева *месночтимый*, чије познавање захтева веома стручног преводиоца. Именица *вычитка* преведена је описном дефиницијом *изгоњење демона* (глагол *вычитывать* – *изгонѣиѣ демоне*), но, остало је нејасно да ли ова молитва (тачније, група молитава) – ретко изговарана чак и у Руској православној цркви (у даљем тексту РПЦ), јер је за то потребан специјалан благослов – у потпуности одговара читању врачевских молитава из *Требника* у СПЦ (Требник 1998: 125). Након објашњења појава које се са људима који траже овакву помоћ дешавају током оваквог мољења (нпр. испуштање најразличитијих језивих крикова), *вычитка* би говорницима српског језика најуспешније можда могла да се преведе лексемом *егзорцизам*, но преводилац је оправдано није употребио, будући да је традиција *исѣривања злих духова* (*егзорцизам*) била примењивана првенствено у оквиру Римокатоличке цркве². Лексичка јединица *дванадѣсѣтѣе праздниѣ* та-

² Ипак, ова пракса је све заступљенија и у Православној, а нарочито РПЦ, свакако и због времена у коме живимо, у коме духовно здравље код људи готово да представља реткост. В. о томе у предговору књиге Ледин 2006, где преводилац користи лексему *егзорцизам*.

кође је морала да се преведе описно – *дванаестī највећих ђзрачника*³. Ситуација усменог превођења, временско ограничење и настојање на неоптерећивању прималаца преводне поруке мноштвом информација, нису допустили и објашњење о којим се празницима тачно ради (овај назив, на пример, не обухвата и највећи празник, *Васкрс*). Превод глагола *окоормляться* (*у кого-то*) такође је описни. Реченица *Все те которые окоормлялись у него молятся ...* на српском језику гласила је: *Сви они којима је он био духовник моле се ...* За саму лексему изоловано можемо употребити следећи описни превод: *бийти под (нечијим) духовним руководсћвом*.

2.1.2. У неким случајевима, иако постоји одговарајући (углавном и једночлани) преводни еквивалент лексеме J_1 у J_2 , он није био довољно разумљив, те се морало опет прибећи описном преводу. Тако речи *кирпичик*, *прошение*, *записка* / *записочка*, *приложить* имају своје преводне еквиваленте у српском: *циглица*; *џисмена молба*, *џрозба*; *џедуља* / *џедуљица*; *сћавиџи*. У истраживаним комуникативним ситуацијама, свака од ових лексема превођена је описно. У случају прве две лексеме преводилац се сусрео са обичајима непознатим у средини у којој се говори његов матерњи језик, те је опет у питању однос денотативне нееквивалентности. Наиме, ни у једном од храмова СПЦ, бар колико је нама познато, није могуће куповати „циглице“, тј. давати одређену суму новца за изградњу неке цркве (отприлике за куповину једне цигле која ће бити узидана у тај храм) и притом добити посебан листић хартије као потврду да су у ту сврху дата новчана средства (зато се некад каже и *бумажниј кирпичик*⁴). Стога је преводилац морао најпре да тражи објашњење, а потом и детаљно да објасни поклоницима о чему се ради. У објашњењу је била и информација о томе да се име донатора заузврат уписује и заувек остаје уписано у диптиху тог манастира или цркве за чију изградњу је дао новац. Слично је и са лексемом *прошение*. *Прошения* су специјалне прозбе, мољења за решавање најчешће животних, земаљских потреба различитих људи (нпр. болесника, оних који уче, који нешто започињу, иду на пут и сл.) која ови исписују, а свештеници их затим читају, тј. моле се за испуњење ових прозби крај часног престола, за време савршавања божанствене литургије. Како је водич⁵ објаснио, *прошения* имају и свој посебан назив: *призри*, *Владыко*. Овај назив није преведен (као и већину осталих назива, није га ни потребно било преводити; осим тога, ради се о црквенословенском језику који није стран говорнику српског језика који је верујући), али је његов семантички садржај описан у исказу говорника J_1 који је био уследио и из чијег превода је било јасно о чему се ради. *Записка*, онда, може бити и *џедуљица* на којој се налази (*оваква*) *џрозба* (*прошение*). Међутим, најчешће је реч *записка* превођена као *џедуљица* са *сћиском имена* за *џаминање*, с тим што је требало према потреби додатно објашњавати да помињање (тј. читање на молитви) имена (једног или више) на *џедуљици* може бити само једном, два или више пута (онолико колико верник тражи), затим да може да траје четрдесет дана (рус. *сорокоуст*), пола године, годину итд., а и да *џедуљице*, тј. имена на њима, могу да се дају и за тзв. вечни помен (уз нов-

³ У стручним, научним текстовима из области православне теологије сусреће се термин *дванаестїџпразниче Цркве*. Свакако да он у датој ситуацији није био адекватан.

⁴ Српски: *џаџирна циглица*.

⁵ У руском језику постоји посебна лексема за водича на поклоничким путовања: *паломниковед*.

чану надокнаду), тј. да се у одређеном храму стално налазе у диптиху и имена на њима читају док постоји тај храм и у њему диптих. Такође, за разлику од храмова у СПЦ, где се имена на овим цедуљицама читају махом током трајања првог дела литургије, проскомидије, ређе након (или током) неког молебана или акатиста, у РПЦ она могу да се читају и много се чешће читају и приликом (или после) читања Псалтира и разних других молитава, а на литургији не само током проскомидије, него и касније, у олтару, током литургисања. Када су поклоници схватили о чему се ради, прихватили су реч из J_1 (*зайиска*) те је касније није ни било потребно преводити. Лексема *приложитъ* појавила се у реченици *Тоже можно купитъ иконы и приложитъ*. Без контекста није могуће разумети ову реченицу у потпуности. Група је, наиме, била у Ваведењском манастиру у Кијеву, где се налази чудотворна икона Пресвете Богородице „Призри на смирение“⁶. Пре уласка у цркву објашњавано је шта све може да се уради унутра и између осталог изговорена је и ова реченица. Адекватан, описни превод глагола *приложитъ* гласи у J_2 *освеишѣити сѣвѣваѣмъ / ѿлагаѣмъ на неку свеишѣу (мошѣи, икону и сл.)*.

2.1.3. Још неке лексеме које су привукле нашу пажњу у овом истраживању јесу оне за које је употребљена позната техника превођења (в. нпр. Буркханов 2003: 174) лексемом J_2 која има општије значење од лексеме у J_1 . Ово није увек добар избор (в. нпр. Цвејић 2008: 29, у вези са неким лексемама из области православне духовности и њиховом превођењу у енглеском и српском језику), али је, нарочито у случају усменог превођења, често неопходан. Тако је лексема *лавка*, која, према лексикографским изворима, и сама има опште значење било какве продавнице, дућана и сл. (в. нпр. Даль 2007), али се данас готово искључиво користи да означи црквену продавницу, превођена лексемом *ѿродавница*. Чињеница да се група налазила на територији манастира или храмовног комплекса искључивала је потребу да се употреби израз *црквена ѿродавница*. Како у српском језику не постоји устаљени назив за ову реалију (за те врсте продавница често се употребљава и назив *књижара*, који такође није адекватан будући да књиге сачињавају само један део свега што се у оваквим продавницама продаје), поклоници су брзо прихватили руски назив *лавка*. Није било потребно ни превођење израза *иконная лавка* и *книжная лавка* (које су у већим манастирима одвојене) због сродности језика и међусобне разумљивости. У српском језику, наиме, лексеме су истог корена – *икона* и *књига*. Придев пак *иконски*, није распрострањен у савременом српском језику (в. РСАНУ 1971), те је свакако бољи превод *ѿродавница икона* од *иконска ѿродавница*. Такође, лексема *пустынь* преведена је лексемом *манастѣир*, а семантички садржај ове две лексеме разликује се, јер *пустынь* је *мален, забачен самостѣан (удаљен од насеобина)* (в. Пољанец 2002). Овај превод је, ипак, задовољавајући, пошто су манастири на територији коју покрива надлежност СПЦ – по правилу (не увек, али великом већином) – ван јудских насеобина и то обележје је саставни део десигната ове речи у J_2 (о десигнату в. нпр. Згуста 1991: 33). Такође, као превод лексеме *собор* – *большой храм, имеющий несколько приделов*⁷ (Скляревская 2000), употребљена је лексема J_2 са општијим значењем: *црква*.

⁶ Српски: *Погледај на смирење*.

⁷ Српски: *велики храм који има неколико сѣоредних олѣтара*.

2.1.4. Кад је у питању лексема *монастырь*, говорници J_1 често су користили и њен синоним *обитель*. Иако је у српском језику *обитель* такође синоним речи *манастир*, ипак је преводилац правилно поступио што прву није користио као преводни еквивалент, него другу. Наиме, данашњим просечно образованим говорницима J_2 то не би било разумљиво, будући да је ово значење речи *обитель* застарело (в. РСАНУ 2001). Сличан проблем је и са речју у J_1 – *образ*. У исказу *Этот образ, вот он, прямо стоит; где бы ни увидели этот образ, знают что он из Белгорода*⁸ – преводилац је превео лексему *образ* лексемом *икона*, иако је *образ* у J_2 некада био семантички еквивалентног садржаја са садржајем лексеме *икона*. У савременом српском језику, међутим, то значење лексеме *образ* застарело је (в. РСАНУ 2001) и такав превод не би био адекватан. Овде је могуће дотаћи се питања оживљавања застареле лексике у савременом српском језику. То је случај са лексемом из нашег материјала (*святий*) *источник*, која је већ оживела у свом значењу *извор* (иако је ово значење у најеминентнијем лексикографском делу означено такође као застарело – в. РСАНУ 1973). Није било потребе за превођењем ове лексеме.

2.1.5. Проблеми у превођењу могу да се појаве и код случајева када лексичка поља у различитим језицима имају различиту густину (в. Шипка 2006: 71). У нашем случају шире лексичко поље од оног у J_2 било је у J_1 нарочито за оне лексичке јединице које можемо означити концептом *храм*. Тако у материјалу, у J_1 постоје многе врсте храмова: *зимний, больничный, шижный, верхний, трапезный, теплый, двухэтажный*⁹. Постоји *домовая церковь*¹⁰ и *пещерный монастырь*¹¹. Већину ових лексичких јединица није тешко превести, али оне, кад се преведу, у J_2 нису денотати, ознаке одређене реалије, већ само синтагме којима су преведени називи реалија у J_1 . Овде спада и неколико различитих лексема за које може да се употреби само један преводни еквивалент – *црква*. То је већ поменуто *собор*, а затим и *храм, церковь, костел*. Понекад је, ипак, адекватнији преводни еквивалент синоним лексеме *црква* – *богомља*. Нпр. у реченици *В каждом раене была своя церковь, потому что каждый из жителей мог исповедовать свою веру*¹². Веома важну улогу у руским храмовима има *староста*, много важнију од оне коју у српским црквама има *председник црквеног одбора*. Но, није пронађен бољи преводни еквивалент од последњег.

2.1.6. Коначно, да поменемо и незаобилазни преводилачки проблем лажних пријатеља. Руско *игумен* није увек исто што и српско *игуман*¹³, као што

⁸ Српски: *Ова икона, ево је, стоји ту испред; где год видиш такву икону, знајш да је она из Бјелгорода.*

⁹ Српски: *зимски, болнички, доњи, горњи, тирапезни, шопли, двострајни.*

¹⁰ Капела која може да се налази у зградама разних намена: болници, школи и сл.

¹¹ Манастир удаљен од људских насеобина.

¹² Српски: *У свим деловима града постојале су различите богомље, јер је сваки становник могао да исповеда своју веру.*

¹³ Наиме, у већим руским манастирима постоји више игумана, постављених на ту дужност у вези са разним послушањима. Тако, на пример, постоји *игуман* за послове поклоничких путовања, за економске послове и др. Изнад свих њих је пак старшина манастира.

ни руско *камилавка* није исто што и српско *камилавка*¹⁴. Но, погрешити при превођењу у овим случајевима и није тако страшно. Тешка грешка направила би се кад би се реченица *Прожил 30 лет в затворе* превела као **Проживео је 30 година у зајвору*. Српско *зајвор* значи на руском *тjорма*, а светитељи који су се одлучили да се подвизавају као затворници свакако се у свом „затвору“ нису осећали као затвореници. Потребно је познавати значење лексема *зајворништво*, *зајворник*. Чак ни РСАНУ не бележи нама овде интересантна значења ових речи (в. РСАНУ 1969), а нема ни потврда да се неко од српских светитеља подвизавао као затворник (в. Плећевић 2007). Међутим, требало би да су ове речи верујућим Србима познате, ако не њихов семантички садржај у потпуности, а оно бар саме лексеме (појављују се, на пример, у свакодневно коришћеној литератури већине побожних Срба¹⁵). *Зајворник* је потпуно истог значења и форме и у J_1 и у J_2 , али *зајвор* у J_1 треба превести описном дефиницијом у J_2 .

3.1. У овом кратком истраживању размотрили смо само неке преводилачке проблеме које нам је показао наш материјал. Али, ради се о широком пољу истраживања, те бисмо желели да овај рад буде подстицајне природе како за српске, тако и за руске и друге истраживаче.

3.2. Осим тога, све више поклоничких путовања која се организују из Србије у светиње РПЦ и из области које покрива подручје РПЦ у српске светиње – временом ће одиграти велику улогу у смањивању и превазилажењу преводилачких проблема, како оних који су овде наведени, тако и оних који нису и не само оних који се тичу усменог, него и писменог превођења.

ЛИТЕРАТУРА

- Буркханов 2003: I. Burkhanov, *Translation: Theoretical Prerequisites*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Велимировић 1999: Н. Велимировић, *Охридски ѿролог*, Београд: Српска Патријаршија.
- Даль 2007: В. И. Даль, *Толковый словарь живого великорусского языка*, I–IV, Москва: ОЛМА Медиа Групп.
- Згуста 1991: L. Zgusta *Priručnik leksikografije*, Sarajevo: Svjetlost, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Кончаревић 2006а: К. Кончаревић, *Језик и православна култура: ѿрвци истраживања*, у: *Језик и православна духовност*, Крагујевац: Каленић, 115–136.
- Кончаревић 2006б: К. Кончаревић, *Руска лексика из религијско-црквене сфере и њена лексикографска обрада*, у: *Језик и православна духовност*, Крагујевац: Каленић, 185–193.
- Кончаревић 2008: К. Кончаревић, *Руско-српски речник тeолошке тeрминологије*, скрипта.
- Ледин 2006: П. Ледин, јеромонах, *Замке злих духова*, Шид.

¹⁴ Руска *камилавка* је врста монашке капе која је углавном изашла из употребе у РПЦ и изгледом се разликује од српске *камилавке*, која је пак код српског монаштва још увек најчешће у употреби.

¹⁵ В. нпр. Велимировић 1999.

- Писарска 1989: А. Pisarska, *Creativity of Translators. The Translation of Metaphorical Expressions in Non-literary Texts*, Poznań: Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Плећевић 2007: Н. Плећевић, *Српски светљачник*, Београд: Словенско слово.
- Пољанец 2002: S. Poljanec – R. Madatova, *Rusko-hrvatski rječnik*, Zagreb: Školska knjiga.
- Проскурина 2006: Н. В. Проскурна, *Паломниковед и екскурсовод*, Симферопол.
- РСАНУ 1969: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, VI, Београд: Српска академија наука и уметности – Институт за српскохрватски језик.
- РСАНУ 1971: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, VII, Београд: Српска академија наука и уметности – Институт за српскохрватски језик.
- РСАНУ 1973: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, VIII, Београд: Српска академија наука и уметности – Институт за српскохрватски језик.
- РСАНУ 2001: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, XVI, Београд: Српска академија наука и уметности – Институт за српски језик.
- Скляревская 2000: Г. Н. Скляревская, *Словарь православной церковной культуры*, Санкт-Петербург: Наука.
- Тертышников 1999: Г. Тертышников, архимандрит, *Критерии канонизации местночтимых святых в русской православной церкви*, Москва (са електронског извора: http://ao.orthodoxy.ru/arch/021/021-tert_kanon.htm).
- Требник 1998: *Требник*, Крагујевац.
- Цвејић 2008: И. Цвејић, *Лексичко-семантички и стилистички проблеми превођења теолошких термина и термина из области православне духовности с енглеског на српски и са српског на енглески језик*, магистарски рад, Београд.
- Шипка 2006: D. Šipka, *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*, Novi sad: Matica srpska.

Р е з ю м е

Ружица Баич

О НЕКОТОРЫХ ПРОБЛЕМАХ ПЕРЕВОДА ЛЕКСИКИ ПРАВОСЛАВНОЙ ДУХОВНОСТИ С РУССКОГО НА СЕРБСКИЙ ЯЗЫК

В статье рассматриваются некоторые проблемы устного перевода лексики православной духовности русского языка на сербский, появившиеся на паломничестве группы сербов по православным святыням Украины.